

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาคุณภาพชีวิตคนในชนบทภาคเหนือ โดยใช้ท้องถิ่นเป็นฐาน มีวัตถุประสงค์พัฒนาคุณภาพชีวิตของคนในชนบทภาคเหนือ โดยกระบวนการมีส่วนร่วมขององค์กรท้องถิ่นทุกภาคส่วน และเพื่อสรุปเป็นองค์ความรู้ในการคุณภาพชีวิตของคนในชนบทภาคเหนือ โดยกระบวนการมีส่วนร่วมขององค์กรท้องถิ่นทุกภาคส่วน ผลการวิเคราะห์ข้อมูลได้นำเสนอตามลำดับดังนี้

ตอนที่ 1 แนวทางในการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุที่สอดคล้องกับบริบทชนบทภาคเหนือ
ตอนที่ 2 รูปแบบการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุโดยกระบวนการมีส่วนร่วมขององค์กรท้องถิ่น

ตอนที่ 1 แนวทางในการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุที่สอดคล้องกับบริบทชนบทภาคเหนือ
แนวทางในการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุที่สอดคล้องกับบริบทชนบทภาคเหนือ นำเสนอในตารางที่ 4.1 – 4.2

ตารางที่ 4.1 จำนวนและร้อยละข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1. เพศ		
ชาย	260	52.00
หญิง	240	48.00
2. อายุ		
60 – 65 ปี	320	64.00
66 – 70 ปี	100	20.00
มากกว่า 70 ปีขึ้นไป	80	16.00

ตารางที่ 4.1 (ต่อ)

ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม	จำนวน (คน)	ร้อยละ
3. สถานภาพ		
โสด	140	28.00
สมรส	280	56.00
หม้าย	80	16.00
4. วุฒิการศึกษา		
ต่ำกว่าปริญญาตรี	430	86.00
ปริญญาตรี	60	12.00
สูงกว่าปริญญาตรี	10	2.00

จากตารางที่ 4.1 จำนวนและร้อยละข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย จำนวน 260 คน คิดเป็นร้อยละ 52.00 อายุระหว่าง 60 – 65 ปี จำนวน 320 คน คิดเป็นร้อยละ 64.00 สถานภาพสมรส จำนวน 280 คน คิดเป็นร้อยละ 56.00 และมีวุฒิการศึกษา ต่ำกว่าปริญญาตรี จำนวน 430 คน คิดเป็นร้อยละ 86.00

ตารางที่ 4.2 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาผู้สูงอายุ
แบบบูรณาการ 6 มิติ

การจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาผู้สูงอายุ แบบบูรณาการ 6 มิติ	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน	แปลความหมาย
มิติด้านเศรษฐกิจ/รายได้			
1. จัดกิจกรรมให้ผู้สูงอายุได้ฝึกอาชีพเพื่อสร้างรายได้ให้กับตนเองและครอบครัว	4.65	0.89	มากที่สุด
2. จัดกิจกรรมให้ผู้สูงอายุได้พัฒนาทักษะการทำงาน	4.53	0.75	มากที่สุด
เฉลี่ย	4.59	0.68	มากที่สุด
มิติด้านความเป็นอยู่			
1. จัดกิจกรรมให้ผู้สูงอายุได้เข้าใจตนเอง	4.28	0.52	มาก
2. จัดกิจกรรมให้ผู้สูงอายุอยู่อย่างพอเพียง	4.39	0.66	มาก
เฉลี่ย	4.34	0.54	มาก

ตารางที่ 4.2 (ต่อ)

การจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาผู้สูงอายุ แบบบูรณาการ 6 มิติ	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน	แปลความหมาย
มิติด้านสุขภาวะ			
1. จัดกิจกรรมให้ผู้สูงอายุมีความรู้ ความเข้าใจใน การพัฒนาตนเองให้มีสุขภาวะแบบองค์รวม	4.44	0.76	มาก
2. จัดกิจกรรมให้ผู้สูงอายุได้พัฒนาตนเองให้มี สุขภาวะแบบองค์รวม	4.60	0.84	มาก
เฉลี่ย	4.52	0.75	มากที่สุด
มิติด้านความอบอุ่น สัมพันธภาพในครอบครัว			
1. จัดกิจกรรมให้ครอบครัวได้มาร่วมกิจกรรมพัฒนา คุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ	4.68	0.63	มากที่สุด
2. จัดกิจกรรมให้ผู้สูงอายุไปทัศนศึกษาร่วมกับ ครอบครัว	4.75	0.87	มากที่สุด
เฉลี่ย	4.72	0.80	มากที่สุด
มิติด้านการมีส่วนร่วมกิจกรรมในสังคม			
1. จัดกิจกรรมให้ผู้สูงอายุได้มาเป็นวิทยากรให้ ความรู้กับสถานศึกษา	4.35	0.76	มาก
2. จัดกิจกรรมให้ผู้สูงอายุได้มาเป็นวิทยากรให้ ความรู้กับชุมชน	4.28	0.68	มาก
เฉลี่ย	4.32	0.89	มาก
มิติด้านความมีคุณค่า			
1. จัดกิจกรรมให้ผู้สูงอายุได้เกิดความเข้าใจตนเอง	4.51	0.58	มากที่สุด
2. จัดกิจกรรมให้ผู้สูงอายุมีทักษะในการดำเนินชีวิต	4.60	0.62	มากที่สุด
เฉลี่ย	4.56	0.67	มากที่สุด
เฉลี่ยรวมทุกด้าน	4.51	0.89	มากที่สุด

จากตารางที่ 4.2 พบว่า ค่าเฉลี่ยของการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาผู้สูงอายุแบบบูรณาการ 6 มิติ ในภาพรวมมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.51 อยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณามิติที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด 3

ลำดับแรก คือ มิติด้านความอบอุ่น สัมพันธภาพในครอบครัว มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.72 รองลงมา มิติด้านความมีคุณค่า มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.59 และ มิติด้านเศรษฐกิจ/รายได้ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.56

จากการสัมภาษณ์ตัวแทนผู้สูงอายุ ได้ให้ข้อมูลแนวทางการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาผู้สูงอายุแบบบูรณาการ 6 มิติ ดังนี้

1. มิติด้านเศรษฐกิจ/รายได้

“...ควรเชิญวิทยากร มาสอนทำอาหารหวาน – อาหารคาว เพื่อไปประกอบอาชีพ หาเลี้ยงตนเองได้...”

(ผู้ให้ข้อมูล : ตัวแทนผู้สูงอายุ)

“...ควรเชิญวิทยากร มาสอนทักษะการประกอบอาชีพ เช่น การจักสาน การทำตุ้ง โคม การทำบายศรี เพื่อมาขายในเทศกาลต่าง ๆ ...”

(ผู้ให้ข้อมูล : ตัวแทนผู้สูงอายุ)

2. มิติด้านความเป็นอยู่

“...ควรให้คนในท้องถิ่น ที่ประกอบอาชีพต่าง ๆ มาให้ความรู้กับผู้สูงอายุ...”

(ผู้ให้ข้อมูล : ตัวแทนผู้สูงอายุ)

“...ควรเชิญวิทยากรมาให้ความรู้เกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อนำมาใช้ในชีวิตประจำวัน...”

(ผู้ให้ข้อมูล : ตัวแทนผู้สูงอายุ)

3. มิติด้านสุขภาพ

“...ควรจัดกิจกรรมออกกำลังกายแบบง่าย ๆ สำหรับผู้สูงอายุ...”

(ผู้ให้ข้อมูล : ตัวแทนผู้สูงอายุ)

“...ควรให้ผู้สูงอายุได้พบปะกับผู้สูงอายุและทำกิจกรรมร่วมกัน...”

(ผู้ให้ข้อมูล : ตัวแทนผู้สูงอายุ)

“...ควรเชิญพระ หรือ ให้ผู้สูงอายุได้ปฏิบัติธรรมในวัด เพื่อฝึกสมาธิและนำหลักธรรมมาใช้ในการดำเนินชีวิต...”

(ผู้ให้ข้อมูล : ตัวแทนผู้สูงอายุ)

4. มิติด้านความอบอุ่น สัมพันธภาพในครอบครัว

“...ควรเชิญครอบครัวของผู้สูงอายุมาทำกิจกรรมร่วมกับผู้สูงอายุในโอกาสต่าง ๆ...”

(ผู้ให้ข้อมูล : ตัวแทนผู้สูงอายุ)

“...ควรจัดกิจกรรมพาผู้สูงอายุเที่ยวชมตามสถานที่ต่าง ๆ ในชุมชน...”

(ผู้ให้ข้อมูล : ตัวแทนผู้สูงอายุ)

5. มิติด้านการมีส่วนร่วมกิจกรรมในสังคม

“...ควรเชิญผู้สูงอายุที่มีความสามารถพิเศษในด้านต่าง ๆ มาเป็นวิทยากรในโรงเรียน...”

(ผู้ให้ข้อมูล : ตัวแทนผู้สูงอายุ)

“...ควรเชิญผู้สูงอายุที่มีความสามารถในด้านต่าง ๆ มาเป็นวิทยากรให้ความรู้กับคนในชุมชน...”

(ผู้ให้ข้อมูล : ตัวแทนผู้สูงอายุ)

6. มิติด้านความมีคุณค่า

“...ควรจัดกิจกรรมเตรียมความพร้อมให้กับผู้สูงอายุ ในการดำรงชีวิตให้เหมาะสมตามวัย...”

(ผู้ให้ข้อมูล : ตัวแทนผู้สูงอายุ)

“...ควรเปิดโอกาสให้ผู้สูงอายุได้แสดงความสามารถพิเศษต่อสาธารณชน...”

(ผู้ให้ข้อมูล : ตัวแทนผู้สูงอายุ)

แนวทางการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาผู้สูงอายุแบบบูรณาการ 6 มิติ ดังนี้

1. มิติด้านเศรษฐกิจ/รายได้ ควรจัดกิจกรรมส่งเสริมให้ผู้สูงอายุได้พัฒนาตนเองในด้านต่าง ๆ และให้ผู้สูงอายุได้พัฒนาทักษะในการทำงานของตนเองให้มีความเชี่ยวชาญมากขึ้น
2. มิติด้านความเป็นอยู่ ควรจัดกิจกรรมส่งเสริมให้บุคคลในชุมชน เช่น นักพัฒนาชุมชน แพทย์ พยาบาล เจ้าหน้าที่สาธารณสุข มาให้ความรู้ให้กับผู้สูงอายุ และ ให้ผู้สูงอายุนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในชีวิตประจำวัน
3. มิติด้านสุขภาพ ควรจัดกิจกรรมส่งเสริมให้ผู้สูงอายุได้ออกกำลังกายให้เหมาะสมตามวัย ทำกิจกรรมสันทนาการร่วมกัน และให้ผู้สูงอายุได้นำหลักธรรมมาใช้ในการดำรงชีวิต
4. มิติด้านความอบอุ่น สัมพันธภาพในครอบครัว ควรจัดกิจกรรมให้ผู้สูงอายุได้ทำกิจกรรมร่วมกับครอบครัว ให้ผู้สูงอายุได้ไปท่องเที่ยวตามที่ต่าง ๆ ร่วมกับครอบครัว และให้ผู้สูงอายุได้แสดงความสามารถพิเศษร่วมกับบุคคลในครอบครัว
5. มิติด้านการมีส่วนร่วมกิจกรรมในสังคม ควรจัดกิจกรรมให้ผู้สูงอายุได้นำความสามารถพิเศษของตน มาเป็นวิทยากรให้กับนักเรียนในสถานศึกษาและคนในชุมชน
6. มิติด้านความมีคุณค่า ควรจัดกิจกรรมเตรียมความพร้อมให้ผู้สูงอายุมีความรู้ ความเข้าใจตนเองในด้านต่าง ๆ ได้แก่ การเปลี่ยนแปลงทางด้านร่างกาย ความไม่คงที่ของอารมณ์-จิตใจ การเปลี่ยนแปลงของสังคม และให้ผู้สูงอายุในชุมชนได้แสดงความสามารถพิเศษของตนเองต่อสาธารณชน

การจัดกิจกรรมเพื่อการพัฒนาผู้สูงอายุแบบบูรณาการ 6 มิติ ผู้วิจัย มีการดำเนินการดังนี้

1. คัดเลือกหมู่บ้าน/ตำบลที่มีการปฏิบัติเป็นเลิศ (best practice) โดยผู้วิจัยพิจารณาจาก

หน่วยงานที่มีการจัดกิจกรรมให้กับผู้สูงอายุอย่างสม่ำเสมอ ผู้วิจัย จึงเลือกเทศบาลตำบลริมเหนือ อำเภอแมริม จังหวัดเชียงใหม่ เป็นหน่วยงานที่ลงพื้นที่ในการศึกษากระบวนการพัฒนาผู้สูงอายุแบบบูรณาการ 6 มิติ เนื่องจาก เทศบาลตำบลริมเหนือ มีการจัดตั้งโรงเรียนผู้สูงอายุตำบลริมเหนือ และมีการจัดกิจกรรมนัดพบปะกับผู้สูงอายุ 5 หมู่บ้าน ทุกวันพฤหัสบดีที่ 4 ของเดือน โดยจะมีกิจกรรมต่าง ๆ ได้แก่ การตรวจสุขภาพผู้สูงอายุ การฝึกอาชีพ การทำสบู่สมุนไพร การออกกำลังกาย

2. ประสานงานกับนักวิชาการชุมชน เทศบาลตำบลริมเหนือ อำเภอแมริม จังหวัดเชียงใหม่ เพื่อประสานงานกับผู้ใหญ่บ้าน หมู่ 1 – 5 ก่อนจัดกิจกรรม และประชาสัมพันธ์ไปยังผู้สูงอายุในหมู่บ้านให้มาร่วมกิจกรรม

3. จัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาผู้สูงอายุแบบบูรณาการ 6 มิติ โดยผู้วิจัย จัดกิจกรรม เป็น 5 ฐาน ได้แก่ 1) ฐานฝึกสมาธิ เสริมสร้างพลังจิต 2) ฐานบริหารกาย สร้างเสริมสุขภาพ 3) ฐานบอกลมहाสนุก 4) ฐานผ้าขาวม้าพิชิตโรค และ 5) ฐานสมุนไพรพิชิตโรค

4. ผลจากการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาผู้สูงอายุแบบบูรณาการ 6 มิติ ในวันพฤหัสบดีที่ 26 สิงหาคม 2561 ณ เทศบาลตำบลริมเหนือ อำเภอแมริม จังหวัดเชียงใหม่ มีผู้สูงอายุมาร่วมกิจกรรมทั้งหมด 70 คน จาก 5 หมู่บ้าน จากการสัมภาษณ์ผู้สูงอายุในการเข้าร่วมกิจกรรม ผู้สูงอายุ มีความคิดเห็นดังนี้

- 4.1 ผู้สูงอายุ ได้เข้าร่วมกิจกรรมทุกฐาน
- 4.2 กิจกรรมแต่ละฐาน ให้ผู้สูงอายุได้ลงมือปฏิบัติ
- 4.3 ผู้สูงอายุ มีความสุขในการเข้าร่วมกิจกรรม
- 4.4 ผู้สูงอายุ ได้ทำกิจกรรมร่วมกัน

ตอนที่ 2 รูปแบบการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุโดยกระบวนการมีส่วนร่วมขององค์กรท้องถิ่น

ผู้วิจัยได้สังเคราะห์รูปแบบการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในชนบทภาคเหนือ โดยการมีส่วนร่วมขององค์กรท้องถิ่น จากการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาผู้สูงอายุแบบบูรณาการ 6 มิติให้กับตัวแทนผู้สูงอายุ 5 หมู่บ้านของเทศบาลตำบลริมเหนือ อำเภอแมริม จังหวัดเชียงใหม่ ได้รูปแบบการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในชนบทภาคเหนือ โดยการมีส่วนร่วมขององค์กรท้องถิ่น ดังนี้

1. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีความเข้มแข็ง ได้แก่ ผู้บริหาร มีการกำหนดนโยบายที่ชัดเจนในการดูแลสูงอายุในชุมชน ตลอดจนให้งบประมาณในการจัดตั้งโรงเรียนผู้สูงอายุ มีกิจกรรมที่ให้ผู้สูงอายุมารวมกลุ่มเพื่อทำกิจกรรมต่าง ๆ เดือนละ 1 ครั้ง และมีการมอบหมายให้บุคลากรที่รับผิดชอบ ดูแลผู้สูงอายุ ประสานงานกับผู้นำชุมชน ได้แก่ ผู้ใหญ่บ้านหรือผู้แทน เพื่อนัดประชุม แจ้งข่าวสาร และนัดรวมกลุ่มทำกิจกรรม

2. การประสานความร่วมมือกับองค์กรต่าง ๆ เพื่อมาให้ความรู้ และทำกิจกรรมให้กับผู้สูงอายุ ตามศักยภาพขององค์กรนั้น ๆ
3. การคัดเลือกตัวแทนผู้สูงอายุที่มีความสามารถในด้านต่าง ๆ มาเป็นวิทยากรให้ความรู้กับกลุ่มผู้สูงอายุด้วยกัน
4. จัดเวทีเพื่อเปิดโอกาสให้ผู้สูงอายุได้แสดงความสามารถและผลงาน ตามเทศกาลต่าง ๆ ของชุมชนและของจังหวัด

